

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraje. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampilj za 30 kr. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovski cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“. Opravištvu, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

Državopravna premišljevanja.

„Imperio imperium, regnis regnum.“

X.

Pred vsem se mi vidi potrebno, ozreti se na svoje prejšnje premišljevanje, IX., v kojem poudarjam važnost in nujnost pretresovanja bodočega političnega programa naše opozicije. Da je to res nujno, kaže uže zdaj samo izbiranje ponudnikov (kandidatov), za državni zbor. Pri razcepljenosti domačih strank treba je ponudniku, ako njegovi biraci to zahtevajo, odločiti se pro ali contra, t. j. ali na podlagi tega ali onega, predloženega mu programa, ponudbo ali dati, ali sprejeti. Jaz si ne morem misliti poštenega ponudnika, kateremu bi vse eno bilo, češ, naroden sem, za druge Vaše želje pak se ne brigam, niti zdaj, niti pozneje; nego menim, kdor je odkritosrčen, ta se odloči za eno ali za drugo, ali sprejme s ponudbo program, ali pak ničesar obojega.

V dosego večjega uspeha pri volitvah bilo bi tudi mogoče, da bi se stranke uže zdaj v tej zadevi pogovorile, ter ponudniku, razve narodnega našega programa, kateri mora biti conditio sine qua non narodnega poslanca, naprej dale carte blanche (beli list). Po mojih mislih bil bi ta način najpametnejši; saj bi imel izvoljenec pozneje ravno tako priliko in dolžnost (katera se mu lahko odločno naloži), o važnih političnih korakih odkritosrčno z volilci posvetovati se. Naše strankarstvo, — tako menim vsaj jaz —, nije tako zelo razvito, da med slovenskima strankama ne bi več mostov in brvij bilo.

Zato je trdno in nepremekljivo moje

prepričanje to, da o programu bodočnosti treba vsakako in na vsak način pogovorov, osebnih ali javnih v časopisih, ako nočemo vzajemno se za nos loviti in vsi vkup škode imeti in nazadnje še ponudnikov ne dobiti. Saj program mora poštenemu izvoljencu prag biti, čez kateri ima iz narodnega doma in v narodni dom nazaj stopati! Poslanec mora vedeti, pri čem da je, in volilci ravno tako.

Preidimo k nadaljevanju programa bodočnosti!

Prevažno je vprašanje, po kakovem poti naj se ukrepljenje tastranlitavske Avstrije dosega. „Državopravni“ si to stvar jako lahko delajo: „posameznim deželam naj se pustijo njih zgodovinske pravice“ (II). Škoda, da se nij dokazalo, da deželski zbori sploh še „zgovovinskih“ pravic kaj imajo in od kedaj, in da se jih veljava nij do denes pretrgala. Saj je znano, da so ti „zgodovinski“ zbori bili sami „kimavci“ vsemu, kar se je od vlade predlagalo. Kdor če zvedeti, kako isti „državopravni“ o teh „zgodovinskih pravicah“ nekdanjih deželskih zborov, katere zdaj tako povišujejo, mislijo, naj čita „Političen katekizem“ 1873, str. 6, kjer stoji od besede do besede: „Predlitavske ali dedine dežele so nekdanj tudi imele svoje ustavne pravice, pa vlada jih je vedno bolj in bolj priškrcevala in pristrigala, in slednjič celo vzela tako, da so jim ostali znani stari deželni zbori, ki niso imeli nobene oblasti, kakor to, da so potrjevali vse, kar je vlada terjala. Nema rne so bile te dežele; torej so prišle ob svoje ustavne pravice, in niso imele več žive in veljavne ustave.“ (Ergo?) . . .

„Ustava je stala na papirji, in cesarji so absolutno vladali in bili samovladarji.“ — S temi besedami so jim „državopravni“ po vsej pravici nagrobni kamen v tem „katekizmu“ postavili; naj jim še zdaj samo to dobroto skažejo, da jim pustijo tudi v naprej lepo v miru in pokoju ležati!

Ali dajmo! sezimo (po receptu „državopravnih“) nazaj v leto 1713 (začetek pragmat. sankcije) in dajmo tem zborom nekaj modernega lica, po njih besedah (str. 28): „razvijmo te deželne pravice“ in postavimo jih kot stebre naše državi! Kakov bode nasledek temu? — Jaz menim ta: da bodo „samovladarji“ in „vlade“ nič menj sebične nego v prejšnjih stoletjih in da se bodo ravno tako malo brigale za te zborčiče, kakor nekdanj, ali — kakor sedaj! Kadar nij v narodih dovolj kreposti in organizacije, kadar nij med narodi Avstrije dovolj solidarnosti, kadar se živo pravo narodov in sedanjosti bori z onemoglim pravom preteklosti in „stališke“ sijajnosti, tedaj bodo vse in vsake vlade, celo take, ki bi iz „državopravnih“ se rekrutirale, obhajale „samovladarske“ pire in gosti! Naj se rači barem to v ozir vzeti, da, kar je na sebi majhno, slabo in kilavo, nikdar ne bode, četudi samostojno, autonomno itd., kedaj tudi krepko, močno, vztrajno nasproti desetkrat močnejšemu in večjemu! Samostojnost, katera se podeli malej ali velikej deželi, nij tista samostojnost, ne biva sama po sebi večja, nego samo po tem, čemu se podeli, čega se oklene, malega ali velikega! Dajmo Koroškej n. pr. iste prednosti, kakor ogerškej kroni, in videli bode, da se ona pod

Listek.

Lepi dnovi.

I. V Italiji.

(Dalje.)

II. Od Bolcána do Verone.

Bolcán (Bocen), mesto v znožji srednjih in južnih apnenih Alp, na meji dveh velikih kulturnih narodov, na rodovitnem i skrbno obdelanem ustji eisack-adizke doline, na izlivu Talfra v Eisack in obeh v Adizo, na križišču glavnih trgovskih cest iz Italije čez Brenner v južno Nemčijo, čez Reschen-Scheideck in Arlberg v zvezi z Renom, bodenskim jezerom, s Švico, zapadno Nemčijo in vzhodno Francijo, čez stilški prelaz z Lombardijo, po bistriški dolini pak z notranjo Avstrijo in srednjim podonavjem, je uže od prirode ustvarjeno središče cele Tirolske. In res vidimo, da se je tirolske zgodovine glavni del blizu tega kraja vršil (Tirol, Meran), dokler dežela nij pod Habs-

buržane prišla, ki so svojo stolico óno stran Alp, v Innsbruck, bliže svojih drugih posestev predstavili. Vendar je Bolcán še dandanes prvo, vedno bogateje razcvitajoče se trgovsko mesto na Tirolskem. Tu je veliki trg za svilo, pred vsem pa za zgodnje sočivje i zgodnje, južno sadje. Samo grozdja meseca septembra izvažajo po 3—400 centov na dan. Ves kolodvor je bil zastavljen s pletenicami i zaboji, napolnjenimi najlepšega sočnega sadja: grozdja, breskev, smokev, jabelk i brushek, ki so bili namenjeni v Monakovo, Prago, na Dunaj, v Pešt, Berolin, Varšavo, Peterburg in celo v daljno sveto Moskvo. Milo se človeku stori, ko izve, da vso to obširno in velik dobiček dajočo trgovino imajo podvzetni domačini v rokah, pa se spomni naših južnih lepih slovenskih krajev, kder Ipavce i goriške Slovence deró in sleparijo dunajski agenti, ki plemenitemu blagu narekavajo ceno, kakoršno sami hoté. In nezavedni Slovenec, namestu, da bi sam kupčijo v roke vzel, je še vesel, da ga prebrisani tujec pehari!

Kraj sam na sebi ima prekrasno lego. Od treh stranij ga obdajajo impozantni gorski velikani iz rudečkastega dolomita tako, da je strašno pogledati te divje, razjedene i razkopane vrhove, a po dolini se razgrinja pred táboj najlepši vrt nasajen s plemenito vinsko trto, mej katero se breskve i smokev, žlahtna jabelka i bruske kar sadja šibé. Tu pa tam se izpred vile vzdiga tanka tamnozelená cipresa, na katero tvoje oko toliko preje zadene, ker je prva, ki jo zagledaš to stran Brennerja.

Nemci sicer Bolcán (preko 10.000 pr.) sicer še za svoje mesto reklamujejo, a ogromna večina prebivalcev je italijanska; ozke ulice z arkadami, visoke hiše sè zaprtimi debelimi polkni, vlaški nadpisi, vlaška govornica, mej katero se čuje le tu pa tam nemška beseda, kričeče babe, ki ti sedeč pred širokimi pletenicami ponujajo sočnato sadje, otovorjeni osli, katere gonijo zarjaveli možje v sivih blazah i lesenih cokljah, mule, uprežene pred nerodne vozove na dveh kolesih: vse to ti

to težo zgrudi; prenesla bi je vsaj nekaj Češka, Gališka, Moravska ali združena Slovenska.

Kakor so razmere zdaj po onih deželah, kjer bivajo Slovenci naseljeni, sovrenost deželjska, povzdignena do principa in vladnega načela, ne bi bila nam kaj boljšega, nego toliko sužnjost! Ne čuti uže zdaj slovenski Štajer, slovenski Gorotan, tržaška okolica in celo Gorica, kjer biva več Slovencev nego Lahov, da ob ogerskih Slovenceh molčim, vso težo in ves jarem sužnjosti? Dajte zdaj deželam, t. j. sedanjim večinam še popolno samostojnost v postavitvi itd., ondaj boste kušali vse trpke posledke svojih lastnih „državopravnih načel.“ Ali menijo katoliški duhovniki, da bi od te samostojnosti, katero „državopravni“ program tako odločno terja, cerkvi rožice evelte? — Pri denešnjih političnih načelih nemško-liberalcev obrnoli bi se teh „vladarjev deželskih“ želo baš na — isto cerkev, in to v prvi vrsti. Dajte tem slovanstvu in cerkvi kletim nasprotnikom postavodajalno moč v vseh strokah (razve, kakor pristavljate, „ki niso skupne“), in hvalo bi peli isti „liberalci“ pred vsemi drugimi posli, s katerimi bi „državopravno ero“ načeli ravno cerkvi, a kakovo? Po „državopravnej“ šabloni ne da se notranje vprašanje rešiti.

J. P.

Rusi in Angleži na svetovnem trgu v Aziji.

(Konec.)

Angleški projekt hoče od Skutarija pri Carigradu preko Konije (starega Ikonija) i Alepa vzdolž Efrata mimo Basre k perzijskemu zalivu. Proti tej železnici govore ovi razlogi: Mala Azija je nezdrava za potnike in trgovce zaradi svoje klime; brdine so visoke do 19.000 čevljev absolutne visine, a to mnogo novcev stane, in nakonec je zemljišče neplodovito in malo mest i ljudij v obče. Ta proga bi se z eno besedo ne izplačevala, in niti nebi roba mogla direktno iz Indije v Evropo, nego bi se morala iz vagonov na ladije, pa zopet iz ladij na vagone prenašati.

Drugi projekt je angleško-turški od Aleksandrinete (Iskenderuma), t. j. od za-

liva, koji bi Alepo i Mezopotamijo zvezal s sredozemskim morjem pod Malo Azijo, pod Tarsusom nasproti otoku Cipru. — Tretji projekt ima spojití mestice Tireboli na zapadu od Trapezunta, t. j. južno obalo črnega morja preko Tigra pri Diarbekiru po Mezopotamiji k perzijskemu zalivu. Ta projekt zagovarja angleški general Rawlinson, predsednik geografskega društva v Londonu in drugi veljaki angleški. — Četrti projekt ima spojití Samsun Sivo i Diarbekir preko Mezopotamije zopet s perzijskim zatonom. — Peti projekt spaja Trapezunt, Erzerum i Van jezero in dalje perzijski zaton. Vse one linije se vrte med Carigradom in Mezopotamijo in perzijskim zatonom. — Šesti projekt hoče Carigrad spojití direktno z Indijo pri Šikarpuru preko Erzeruma, Teherana, glavnega mesta Perzije, za tem preko Perzije do Inda. — Najvažnejša je nazadnje sedma proga od Skutarija pri Carigradu preko Angore, Josgada, Sivas, Diarbekira, Nisibina, do Masula i Kifri-a, pritoka Tigrova i dalje preko Perzije do Indije. Ta proga bi od Bospora do Inda bila dolga 4750 vrst (7 vrst je ena milja), t. j. okolo 680 milj. To progo zagovarjajo Rawlinson in prvi Angleži. Za njo bi trebalo napraviti most pri Carigradu, kojega bi lók (brückenbogen) bil 1740 čevljev dolg in 140 čevljev visok in bi stal 7 milijonov rubljev (12 milijonov goldinarjev).

Proti vsem tem angleško-turškim projektom na papirji — se postavljajo Rusi na čvrsto zemljo realne proge v tem trgovskem duelu. Do Azova od Moskve in Varšave je proga gotova. Od Azova, dotično od Rostova pri ustji reke Dona po evropskem Kavkazu do Vladikavkaza v dolžini od 620 vrst ima biti gotova v dveh letih (do l. 1875). Od tod od kozačke stanice Prohladne severozapadno od Vladikavkaza pri r. Malki ide ruska proga dalje, koja je že tukaj za 14 gradov zemske širine (breitegrade) bližja Indije nego Carigrad. Poleg tega je od Ponta od Poti-a do Tiflisa železnica že gotova in se zida tudi dalje do Baku na obali kaspiskega morja. Od kozačke stanice Prohladne pri Vladikavkazu zida se dalje do obale kasp. morja okraj Kavkaza do luke Petrovsko 306 vrst; za tem niz in vzdolž obale kasp. morja 340 vrst do mesta Baku-a. Ova proga ide dalje do Enzeli-

Rešta, za tem v glavno mesto Perzije, v Teheran, in potem dalje v Indijo, kakor tudi oni angleški projekti hočejo dalje od Teherana.

Ruska proga ima te prednosti pred angleško: 1. je za 800—1200 vrst krajša, 2. nema tako teškega terčena, in 3. bogastvo prirode okolo Kavkaza in kaspiskega morja je veliko. Samo rib se iz kaspiskega morja 12 milijonov pudov izvozi (1 pud = 29 funtov), v vrednosti nad 12 milijonov rubljev. Ravno tako trgovina z nafto.

Pri tej železnici do Indije treba i v obzir vzeti, da Rusija daje garancijo sigurnosti osobi i imetku, a Turska nemože. Tu se sada bori Angleži i Rusi za prvenstvo v svetovni trgovini. Nas se to jako tiče kot sosedov, ker samo tačas „bode kod Balkana i Triglava dana,“ kadar Rusom zabeli zorja i do indijskega morja.

Pet. Tomić, profesor.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 29. maja.

Našo *avstrijsko svobodo* prav izvrstno opiše ustavoverna „Deutsche Zeitung“, kigovorio konfiskacijah časopisov tako-le: „Narejanje neodvisnega časopisa je v Avstriji eno najtežjih podvzetij. Nobena druga industrija nema tako tlačilnih bremen nositi, nobena nij tako samovolji izročena kot časnikarska industrija. Kateri drugi industrijelec je v nevarnosti, da na nagloma policijski hlapeci napadejo njegove prostore, da se blago, ki ga je naredil, konfiscira, da se delo celega dne uniči in podvzetje oškoduje. Voditelj tacega podvzetja niti brez skrbi spati ne more.“ To „D. Ztg.“ govori. Želimo, da bi se naši Auerspergi in Ahčini, ki „Slov. Nar.“ konfiscirajo, od prijateljske jim „D. Ztg.“ dali podučiti, kako nelepo in nesvobodnostno ravnaajo.

Volitve v državni zbor bodo sredi meseca oktobra razpisane. Tako ve „N. F. P.“ poročati iz ministerskega sveta. Precej po volitvah se skliče državni zbor. Deželni zbori ne bodo poprej zborovali, ampak meseca decembra med državnim zborom, kateri bode za ta čas svoje zasedanje odložil.

Prepir med *staro- in mladonemci* je tako oster postal, da se je Kaiserfeld moral na Dunaj podati. Skušal bode obe stranki umiriti in kolikor toliko zopet združiti. Pa bode teško šlo. Stari so, kakor povsodi,

pravi na glas, kako visoko mej Alpe je prodrl vlaški element, kajti pred 300 leti je bil Trident, sedaj središče vlaških Tirolcov, — še na Nemškem in ko je Göthe l. 1786 v Italijo potoval, je stoprv v Roveredu mej Vlahe prišel.

Lepo mesto ima le eno napako, in ta je afrikanška vročina o poletji, pred katero večina premožnejih prebivalcev zbeži na svoje vile i zidanice v bližnjih gorah, od koder se stopram na jesen povrno, ki je tukaj najprijetnejši letni čas. Vendar tudi konec septembra solnce še dobro pripeka, zatorej, prijatelj, ne bodeva dalje stala sredi trga, gledala zadovoljnih trgovskih obrazov i smejala se priprostemu živahnemu narodu. Ne, stopiva raje v bližnjo krčmo, mlado dekle naju pelje na bladen vrt in tukaj v zeleni lopi obirajva sladko grozdje, ki nad nama zori, namakajva brezkvve v aromatičnem tramincu, ali pa si kopljiva dušo v ognjenem črnem tiroleu. Če nama zgovorna točajka ne krati časa, premišljujva, kar sva denes videla i

skusila na potu. Proti večeru ogledava lepo gotično cerkev, greva na promenado, kder najdeva zbrane bolcanske lepote, drugi dan prehodiva z vilami olepšano okolico, popoldne pak se posloviva od prijaznih ljudij in lepega kraja. A dio! Dalje na jug! —

(Dalje prih.)

Učitelji, odgajajte tudi za narod.

(Spisal učitelj Jarnej Rajar.)

Marsikateremu še na misel ne pride, da je odgoja za narod veliko bolj potrebna, nego vsi drugi nameni, koje ima prava odgoja na čelu. Ako se odgoja za narod zanemarja, nij drugo, da imamo doma ljudi, kojim je premalo ali celo čisto nič mar, je-li njih narod srečen ali nesrečen, se mu li pripravlja vesela ali kalna bodočnost itd., i resnica je, da le taki domači vnemarneži so najbolj tega uzrok, da se domača zavest zatira i da narod ne napreduje po naravnem potu — do prave sreče i blagostanja. Kdor

je pa za svoj narod malomarec, radi omrznejo v njem tudi druga lepa čutila — posebno ljubezen do bližnjega, ter ne pozná družega na svetu, nego samega sebe in tudi ne druge sreče, kakor samo svojo.

Da si s takimi sebičneži tudi splošno država ne more opomoči, je tudi čista resnica. Sebičnež podpira vse, toda le tako dolgo, dokler se mu kaže korist in dobiček; kadar pa mu pogori upanje do njegove lastne sreče, ne pomaga nikoli družim gasiti — je varovati nesreče.

Kako pa se odgaja za narod?

Iz družinskega življenja je bog osnova naroda; tedaj se mora odgoja za narod pričeti uže pri odgoji za družinsko življenje. Še nježno, nedolžno i tesno človeško sree mora se bolj i bolj vnemati za vedno večje okrožje — za vso rodovino, za vso deželo domovino — za ves svoj narod i dalje za državo i splošno človeštvo. Kdor zapira uže prvi vir — pravi družinski odgoji, ta uniči višji občutek pravega domovincea i držav-

svoje glavni in na las ne odnehajo od svoje trmosti. Dr. Rechbauer stoji na strani mladih, med katerimi so sploh vsi poštenejši nemški elementi. Starim pa je samo za absolutistično vladanje ustavoverne stranke, da si ohranijo svoje mastne sedeže in službe.

Vnanje države.

Na **Francoskem** reakcija naglo napreduje. Sestavljeno je novo ministerstvo, v katerem so si monarhisti in izdajice središča narodne skupščine, ki so pripomogli k zaroti, službe razdelili. Vnanje države je prevzel vojvoda Broglie, glavni govornik monarhistov v poslednjih debatah, član staroznane francoske rodovine, ki se pa sicer ne odlikuje z drugim, nego s svojo breznačajnostjo a la Gramont. Dvorom evropskim se ve da utegne mož po volji biti, kakor so jim sploh poslednje spremembe na Francoskem na veliko radost; poroča se, da so zastopniki vnanjih vlad že čestitali Mac-Mahonu. — Denarništvo je prevzel Magne, znani finančni minister Napoleona III. Borzijanci vsled tega veselja poskakujejo, ker se nadejajo, da se zopet začno lepi dnovi borzijskega švindelnja, kakor so bili o času Napoleona III. Vojno ministerstvo je obdržal general Cissey, ki je bil vpleten v zaroto monarhistov. Sploh se mora reči, da se v armadi francoski republika nij nikoli ukoreninila. Bonapartovski generali, ki so se vrnili iz ujetništva, so obdržali svoje službe, ter so obdelali armado, obstoječo večidel iz starih, demoraliziranih elementov. Zmožni generali republikanskega mišljenja, kakor hrabri general Faidherbe in branitelj Belforta polkovnik Denfert, so bili odpuščeni. Nerazumljivo je, kako je mogel Thiers to trpeti. Najbrže mu je zarota Bonapartovcev že takrat prirasla čez glavo. Sploh so bili bonapartisti duša in vodje zarote, in vlada je sedaj popolnem v njihovih rokah. Princ Napoleon je že došel v Pariz. Dvajset republikanskih prefektov je odpuščenih, devet pa prestavljenih na druge kraje. S tem je reakcija inaugurirana. Mac-Mahon je začel spolnovati obljubo svojo, da bo prisilil do pokorščine do nove vlade. Najljubši bi se monarhistom bilo, ko bi bili republikanci začeli upor, da bi bili še enkrat s svojo krvižejno soldatesko planili na nje, katera se je skazala tako zaničarna Prusom nasproti, zoper neoborožene mestjane pa se vselej hlabro drži. A republikanci jim niso storili te ljubavi, izstopiti tudi nečejo iz narodne skupščine, nego bodo pod vodstvom Thiersa delali močno opozicijo, katera bo štela čez 300 značajnih republikancev. Se ve da so tudi dnevi narodne skupščine štet, in monarhisti, ki so se v zadnji seji že rogali republikancem, pojdejo kmalu z njimi vred domov.

Italijanska zbornica poslancev je sprejela celi načrt postave zaradi odprave samostanov s 196 glasovi proti štiridesetim. Postava je neizmerne važnosti za Italijo.

ljana — i celó ljubezen do splošnega človeštva. Isti, koji se uže domá v domači hiši vadi spolnovati zapovedi: „Spoštuj očeta i mater!“ i „Ljubi svojega bližnjega!“ ta stori to tudi zunaj domače hiše, najpred do svojih bližnjih, potem pa brez razložka do vsacega, naj si bo tega ali onega národa. Prva ljubezen za národ izhaja tedaj iz ljubezni do domače hiše. Pozneje pa naj modri odgojitelj tudi kaže: 1. kaj je sploh národ, kateremu národu se prišteva, kako se godí temu národu, ktere dobre i ktere pomanjkljive reči ima na sebi, i kaj ga sploh prav osrečuje. — 2. Mladina naj izvê, kaj i kako naj po svoji lastni moči uže sedaj, kako pozneje naj bolje koristi svojemu národu. — 3. Naj se mlado, nježno sree pri vsaki priložnosti vnema za pravo ljubezen do národa. — 4. Z ljubeznijo do národa naj združuje tudi ljubezen i vdanost do splošne domovine in do države.

Francoski poslanec pri papeževi vladi, Corcelles, je naznanil papežu premembe v svoji domovini. Pij IX. je baje rekel na to: „Molil sem zmerom za Francosko, in bodem sedaj še z večjim zaupanjem nego kedaj molil, da razlije Bog svoje blagre čez narodno skupščino, ki je tako udana kršćanskim (?) načelom, in čez novega načelnika vlade, ki daje poročstvo za od vseh strani napadani (!) red, za pravico in civilizacijo!“

Dopisi.

Iz Ilirsko-bistriškega okraja 25. maja [Izv. dop.] Poslušajte čudno povest. Naš glasoviti nemškutarski župan g. Jelovšek je sedel ob času, ko se je slovenska peticija na cesarja proti direktnim volitvam podpisovala, v krčmi pri svojem somišljeniku Pikužu in pil vino. Oba, Jelovšek in Pikuž sta vse vprek zabavljala na Slovence in na to, da peticijo podpisujejo da si oba vkup še prav ne vesta kaj direktne volitve pomenijo in sploh politične omike nemata. V isti krčmi pri Pikužu pak je svoj zajutrek pil ravno tačas tudi nek slovenski kmet P., vseskozi pošten mož, da si kruljev, reven in oče več otrok. Ta kmetič pa je dober domoljub. Ko sliši, kako Jelovšek in Pikuž zabavljata na slovenski narod in neresničnosti govorita, ne more se zdržati in jima ugovarja, da vse to kar pravita, nij res, da se peticije smejo podpisovati, da mu je to povedal ta in ta, ki slovenske časopise bere in on sam je to bral v „Slov. Narodu“. Župan Jelovšek se razsrdi nad kmetom in mu pravi: „Kaj boš ti vedel „paver“! Vse to nij res. Podpisavati se to ne sme.“ Kmet mu odgovori: „Če se ne sme, zakaj pa „Slovenski Narod“ postavo pove, da ima vsak pravico peticionirati. Zakaj pa „Slovenskega Naroda“ in tiste, ki ga pišejo kar ne zapro, če nas kaj uče kar je proti postavi. Zakaj jik pred porotnike ne denejo in ne obsodijo zavoljo peticije“. Jelovšek pravi kmetu: „Vse kar te slovenske cajtenge pišejo, kakor „Slov. Narod“, „Novice“ in drugi, je laž. Le berite „Tagblatt“ če znate, pa boste videli“. Kmet odgovori: „če bomo tistemu „Tagblattu“ kaj verovali, kmalu ne bomo verovali ne na boga ne na cesarja“. Tako je kmetski mož govoril v svoji poštenosti, kakor je razumel. Ali kaj se zgodi ž njim.

Župan Jelovšek precej potem teče kot špicelj hitro k c. kr. okrajnemu glavarju Globočniku in toži onega kmeta, da je čez cesarja „šim fal“. Kmet dobi pravdo Jelovšek in Pikuž sta pričala in — prisegla proti kmetu. Bog bode sodil to prisego, ali je bila pravična, ali ne. Kmet, — ki ima otroke in ženo — bo zaprt! On je cesarju zvest, nič nij hudega rekel, pravi. In pa ko bi tudi bil, ali bi ne bilo lepše, da bi bil nemškutarski župan Jelovšek reveža podučil nego da ga je šel tožit in v nesrečo spraviti? Kmet gotovo nij nič hudega mislil.

Iz Celovca 26. maja [Izv. dop.] (Narodno gibanje. — Naša gimnazija.) Kadar koli se oglašja iz slovenskega Koroškega kakov dopisnik, skoro gotovo dostavlja koncu tolažilno opombo, da, „još Koroška nij propala“, da naš narod še živi, da se krepko giblje itd. Zbog tega si morda res mislite, inočežni Slovenci, da smo mi narodnostno boljše podkovani, nego smo v resnici.

V istini so takove besede vse le pohvala,

koje naš narod nikakor ne zasluži — in ne javljajo ničesa drugega nego da bi Vaš dopisnik rad povedal iz naše Koroške kaj vselega inim bratom, a kaj spodbujajočega našim Slovincem, ko bi smel in mogel.

Iz tukajšnjega narodnega življenja ali bolje životarenja, kaj dejansko živega poročati hoteč bil bi res primoran, da Vam neistino pripovedujem — vse je preveč mrtvo. Sicer pa uže to dosta jasno osvitljuje naš slabi stan, da se komaj o vseh svetkih oglasi kdo iz kake pokrajine v kakovem slovenskem listu. Tukaj imamo „čitalnico“ — le ena je še v Železni Kapli — kjer se pogosto zbirajo našinci ter se dobro zabavajo; toda narodnosti se celo nič ne koristi s tem, niti jeden mož neobrazenec se nam ne pridobi; mi pak, ki se čutimo uže poprej dobre Slovence, se tukaj spoznavamo natančneje zunanje in notranje. —

Sploh čutimo močno pomanjkanje narodnega razumnštva, svetovnega posebno na kmetih skoro čisto nič nemamo; odveč je, jih naštevati na prste, ker jih nij dosta došteti, to je tolikanj čudneje, ker se je prejšna leta še precej izmed prostega naroda šolalo jih, na gimnaziji je bila vsaj poštena tretjina.

Zdaj pak se zapazuje žalostna prikazen. Mora narodnjaka zaboleti ako pomisli nasledke: vedno manj in manj pošiljajo naši slovenski kmetje svojih sinov sem, da bi se izobrazili, pozneje pomagali otresti tuji jarem, da bi nas rešili narodne smrti, ki nam resno preti ... Nij več pravega razmerja med učecima se narodoma, namesto tretjine štejejo slovenski dijaki samo še — šestino! „Pa ti so vsaj vsi narodni?“ Kaj še le! Zaveda se jih prav malo svoje narodnosti, do samostalnosti se jih dokoplje še manj, vseučilišče pak zagledajo uže samo izjemki. Precejšnje število jih prestopi v pripravnišče, kar bi bilo dobro, ko bi ti bili narodni, ker dobili bi koroški Slovenci narodno učiteljstvo; žalibog tudi tega nij: iz nižjih šol prestopivši nijso še ničesar; tako ostanejo tudi na pripravnišči; kot učitelji pa so kruhoborci in zapazijo kmalu, kje je „dobiček“ — postanejo gorki nemčurji izgledov je dovolj!

Da bi skoraj postalo tudi pri nas boljše! In morda bi, ako bi imeli v svojem centru le nekaj samostalnih delavnih agitatornih močij.

Kot nasprotno veselo znamenje objavljam, da se je letos na celovski gimnaziji pripetilo nekaj dosle nezaslišanega — dijaki v zadnjem razredu pričeli so se učiti cirilice pisovne in tiskovne. Učenik slovenščine je marljiv in za svoj predmet ves iskren mož.

Domače stvari.

— (Ljubljanska občna banka.) Ministerstvo je vrnilo pravila te banke ustanovnikom z odlokom, da v sedanjih okolščinah na borzi nobene banke ne more privoliti. Pravila pa so že več kot štiri mesece na Dunaji ležala, in predložena bila v času, ko še niko ni mislil, da bo kedaj tako strašen krach papirnato bogastvo dunajske borze uničil. Zakaj tačas ministerstvo pravil nij dovolilo?

— (Iz Tržiča) na Gorenjskem se nam poroča, da so imeli nemškutarji zadnjo nedeljo shod, v katerem so se posvetovali o organizaciji svoje stranke in volilne agitacije za svojo stran. Kandidata nemškutarji še nemajo.

— (Iz seje ljubljanskega mestnega odbora.) V seji 27. maja je župan naznanjal, da so vsled borzne krize na Dunaji pri izvršitvi ljubljanskega mestnega posojila nastali neki zadržki, da pa je magistrat že storil potrebne korake za izvršitev posojila. Kakšni so ti zadržki, smo že povedali v našem listu. Naj bi juridične kapacitete našega mestnega zastopa, katere pri uvrstitvi porotnikov tako strogo ravna, da terjajo od mož, ki so juridične študije z dobrim uspehom dovršili, predlaganje spričeval maturitetnega izpita, tudi pri tako važnih pogodbah natanjko in sprevidno ravnali. Dunajski židovi so sicer tudi „verfassungstreu“, kakor naši mestni očetje, pa le, dokler jim nij treba mošnje odpirati. — Dalje je bilo v tej seji naznanjeno, da si branilnica pridruže lastninsko pravico do novega poslopja zgornje realke, katera se na hranilnične stroške zida. — Mestni odbor pa se bode obrnil do hranilnice s prošnjo, da se naj hranilnica zaveže, to poslopje skozi pet let prepušči v namene zgornje realke. Kako to? Hranilnica je o svojem času sklenila, da zida v Ljubljani novo poslopje za zgornjo realko iz svojega dobička pri vlogah in posojilih. Hranilnica je lahko storila ta sklep v prid dežele, ker je imela tako rekoč privilegij na Kranjskem, da se nobena druga hranilnica zraven nje nij privolila. Nakopičila si je tedaj kapitale iz domačega denarja in navadno, da ga tudi rabi za dobrovoljne namene na domačih tleh. Mar misli hranilnica po petih letih v poslopju za zgornjo realko zidanem kak hotel ali kaj drugega napraviti? Sklep mestnega odbora nam je tedaj popolnem nerazumljiv. Zakaj se hoče ravno za pet let terjati poroštvo? Mar se boji sedanji nemškutarski zastop, da bode v petih letih v njem narodna večina? Ali ka-li? —

— (Iz Krškega) se nam poroča, da misli nemškutar Hočevan vsakako kandidirati, če ne pojde v kmetski pa v mestni skupini. Zato je povabil na binkošne praznike vse svoje somišljenike in prijatelje in kdor bo hotel priti — na veliko pojedino in pijačo. Plačal bode jed in pijačo za 120 osob. Ali se bodo volilci res dali tako kupiti?

— (Iz Rajhenburga) se nam 28. maja piše: V tukajšnji okolici se je otročja bolezen dobri (drugod reko tudi osepnice, po Gorenjskem ošpice) kar mahoma prikazala. Pred 6 dnevi nij bilo ničesar slišati o dobrih, kako pa se zdaj hitro širijo, vidi se pri šoloobiskajočih otrocih: pretekli petek sta zbolela dva, v soboto jih je že ležalo 21, v torek se je število bolnih zvišalo do 40, in to le večidel pri malih (v I. razredu); drugi se nekako bolje branijo. Umrl je do zdaj en sam (šolar) na tej bolezni.

— (Rojanska čitalnica) napravi pondeljek 2. junija „Tombolo“. Gg. udje naj se blagovolijo v obilnem številu zbrati. Neudje z vabilnim listom so prosti vstopnine. Odbor.

— (Smešno, pa resnično.) Iz Šmarja na Štajerskem se nam piše 24. maja: V naši okolici živi na kmetih ljubeznjiv zakonski par, katerega vsakdanji kruh je kreg in prepir in vmes tudi tepež. Žena, da bi svojega moža oplašila, žuga mu, da bode v vodo skočila, ako se mož ne poboljša. On za to malo mara. Nekega dne res žena gre

od doma in skoči v bližnji potok. Pa voda je tako plitva, da žena pri najboljši volji ne more utoniti. Morebiti jo je tudi mrzla voda ohladila. Vsa mokra leti domu in se dela besno. Valja se po travniku, upije in grize travo. Sosedu lete po duhovnika. V tem pa se je žena zopet umirila. Mož pa razkačen vzame samokres in z besedami: Nij mi več zraven tega h.... živeti, zleze na parno (svisli). Kmalu potem mož dvakrat ustrelil in pade z ropotom na pod. Žena misleča, da se je mož ustrelil, pokliče v strahu na pomoč nekega gospoda iz tukajšnega urada, kateri je ravno mimo šel. Gospod gre gledat na parno in ko vidi, da kmet leži na obrazu in se ne gane, dregne ga malo s palico po nogi, da bi se prepričal, ali je res mrtev. V tem hipu skoči navidezni mrtvec na noge in začne pretepati s kolom milosrčnega gospoda Samaritana in ga tako nabije, da ta tri dni nij mogel v pisarno.

Razne vesti.

* (Iz Bosne) se piše, da je bil v Vranji nedavno precej krvav boj. Imenovani kraj je na albanskem vilajetu, in bivajo v njem večidel Srbi. Ti so hoteli pravo, ki ga jim je sultan nekdanj priznal, rabiti in so si sežidali lepo cerkev. Ko hočejo zvonove v stolpu pritrditi, napade jih četa Turkov. Nekateri obleže takoj mrtvi na mestu, in več jih je bilo ranjenih. En zvon so Turki celo razbili. Vsled tega se je veliko ljudij skupaj naletelo. Borili so se več ur. Drugi dan so se kristjani pri sodnji pritožili, pa so bili zavrnjeni s tem, da zadeva krivda kristjanskega duhovnika Jovana Crnogorca, ki je baje Turke k temu našantal. Kristjani sosednjih krajev pošljejo potem deputacijo, med njo Krsto Stojov, Tomo Hasanov, Mijat Aligrudič, Bozo Pelič in župnik Kosto, v Skader k ruskemu konzulu, da sprosijo od njega intervencije. On jo je obljubil.

Narodno-gospodarske stvari.

— Izpod Pohorja na slovenskem Štajerji se nam piše: V tukajšnjih vinogradih se je druga kop že pričela. Oka so skoraj vsa pognala, grozdje na rozgvah pa se kaže nad 4. in 5. ali celo 6. listom, tedaj obilne kvantitete na noben način nemamo pričakovati. Tudi se kažejo grozdji deloma rumenkasti, kakor da bi bili pozebljeni. O kvaliteti se zdaj seveda še ne da soditi, to pa je gotovo, da so lani o tem času rozgve še enkrat tako dolge bile in so koncem tega

meseca že posamezni grozdjič cvesti začeli, kar se letos pred sredo junija ne bode zgodilo. Vreme sploh nij prav ugodno, premokro je in noči prehladne. Sadju bode letos malo, poslednji sneg in mraz je cvetje pokončal. Slive so prazne, tudi gruške in jabelka kažejo prav redko sadje. — Vinske cene so tako visoke da se nikdo enakih ne spominja. Novo pohorsko vino med Slovensko Bistrico in Mariborom je po 14 do 18 gl. avstrijsko vedro; celo pri Poličanih terjajo lastniki za tamošnje lahko vino 12 do 14 gl. Škoda, da smo ga lani tako malo pridelali in so vinogradniki, kar so dobili vina, že večidel poprodali.

Tuji.

28. maja.

Evropa: Meško od sv. Lorenca v Slov. gor. — Rapoc iz Maribora. — Samek iz Hermanstadta. — Silerman iz Londona.

Pri Elefantu: Glos, Verhovec iz Dolenjskega. Kesnic iz Štajerskega. — Unger, Carlin, Smid iz Dunaja. — Hunschwirt, Dežman, knez Salm Reifferscheid iz Celja. — Bunček, Mad. Paulin iz Štajerskega. — Hangi iz Dubovaca. — Jan iz Doline. — Jamšek iz Reichenburga. — Rabič iz Radoljce. — Kavčič iz Temšvara.

Pri Malléi: Žuža iz Laškega. — Krušič, Benžek iz Celja. — Reimich iz Dunaja. — Ghicks-thal iz Brna.

Dunajska borsa 29. maja.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovih	66 gld.	80 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	72	—
1860 drž. posojilo	99	25
Akcije narodne banke	948	—
Kreditne akcije	289	50
London	111	—
Napol.	8	88
C. k. cekini	—	—
Srebro	110	25

Zobni zdravnik A. Paichel

se počasti p. n. zobobolnim uljudno naznanjati, da bode samo do 15. junija še ordiniral in potem za nekaj časa odpotoval. Ordinira od 9. do 12. in od 2. do 6. ure v Cetinovičevi hiši, v „Zvezdi“ šte. 37, v prvem nadstropju.

NB. Od mene pripravljen Rubinov zobni prah, ki je izvrstno sredstvo za snaženje zobov, se pri meni dobiva, kakor tudi od mene pripravljena esenca zobne vode; posebno je priporočati za čiščenje lastnih kakor tudi umetnih zobov, zoper majanje in večkratni slabi duh in za okrepčanje zobnega mesa.

Škatljica zobnega prahu 60 kr., esenca ustne vode velik flacon 1 gld., majhen 60 kr. Tudi po pošti se razpošilja. (148—1)

Razpis konkurzov.

Službe 10 deželnih živinozdravnikov na Štajerskem za sledeče iz večih sodnijskih okrajev sestavljene živinozdravilske okraje: Celje, Ilz, Irdning, Kindsberg, Lipnica, Ljubno, Ljutomer, Neumarkt, Weiz in Slovenji Gradec so razpisane. Vsled deželnozborene sklepa dne 6. decembra dobi teh 10 okrajnih živinozdravnikov letne plače po 500 gold. a. v. iz štajerskega deželnega zaklada in so gledé svojih službenih pravic in dolžnostij sploh z deželnimi uradniki v eni vrsti ter jim po za poslednje veljavnih predpisih pristujejo dijete in popotni stroški.

Samo z diplomom previdenim živinozdravnikom se morejo tukaj razpisane službe podeliti. Imenovanje je provizorično; za definitivno podeljenje službe se more stoprv po dveletni skušnji prositi; čas provizorične službe se k dobi stalne službe zaračuni. Izvrševanje zasobnega zdravljenja je proti plačilu le toliko dopuščeno, da uradnim opravilam ne škoduje.

Ko bodo službeni kraji in živinozdravilski okraji za stalno določeni, se ima vsak zdaj provizorično imenovanih živinozdravnikov v njemu odločen službeni kraj preseliti, ne da bi zahteval odškodnine.

Natančnejše določbe opravkov in službenih razmer so na razgled v registraturi deželnega odbora v navadnih uradnih urah, ali se tudi lahko dobé.

Prošnje naj se pri deželnem odboru najdalje do 30. junija 1873 vložijo.

Od štajerskega deželnega odbora

v Gradci 10. maja 1873.